

OCHEANUL DE CHIHLIMBAR

Philip Pullman s-a născut în Norwich, la 19 octombrie 1946. Cea mai mare parte a vieții și-a petrecut-o călătorind de la un capăt la celălalt al lumii, pentru că tatăl său lucra în Royal Air Force. Copilăria și-a petrecut-o în Australia. De la 11 ani s-a întors în Marea Britanie. A urmat colegiul Exeter, Oxford, unde după câțiva ani revine ca profesor, la Westminster. Nu va părăsi Oxfordul decât pentru a-l regăsi altfel, scriind despre el.

Pentru trilogia *Materiile întunecate* și pentru cărțile sale adresate copiilor, Philip Pullman a obținut: Carnegie Medal Award, în 1996; Guardian Children's Fiction Award și British Book Award; Whitebread Book of the Year, 2001, premiu acordat prima dată unei cărți pentru copii, pentru ultimul volum al trilogiei; Reading Award și International Reading Association Children's Book Award, în 1998; Premiul Autorul Anului în 2002 la Premiile Nibbies; Eleanor Farjeon Award, în 2002.

PHILIP PULLMAN

Oceanul de chihlimbar

Ultimul volum al trilogiei
MATERIILE ÎNTUNECATE

Traducere din engleză de
DANA-LIGIA ILIN

HUMANITAS
junior

Redactor: Diana Simionescu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corectori: Patricia Rădulescu, Ioana Vilcu
DTP: Corina Roncea

Tipărit la Proeditură și Tipografie

Philip Pullman

The Amber Spyglass

Copyright © 2000 by Philip Pullman

All rights reserved.

The lines from *The Ecclesiast* by John Ashbery

are reproduced from *River and Mountains*

Copyright © 1962, 1963, 1964, 1966 by John Ashbery

Cover illustration © David Scutt

Cover reproduced by permission of Scholastic Ltd.

© HUMANITAS, 2013, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PULLMAN, PHILIP

Materiile întunecate / Philip Pullman; trad. din engleză de

Aida Oprea și Irina Pachitanu. – București: Humanitas, 2007–2013

3 vol.

ISBN 978-973-50-1904-4

Vol. 3: Oceanul de chihlimbar / trad.: Dana Ligia Ilin. – 2013. –

ISBN 978-973-50-4264-6

I. Ilin, Dana Ligia (trad.)

821.111-93-312.9=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

O, puterea i-o rostește, o, mărirea tu i-o cântă,
Cerul îl adăpostește și lumina-l înveșmântă,
Carele turbării sale norii aprigi îi adună,
Și e neagră a sa cale de pe aripi de furtună.

Robert Grant, *Hymns Ancient and Modern*

O, voi, stelelor,
nu coboară din voi pățimașă-ncântare pe care iubitul
o aprinde pe chipul cel drag? Și lăuntrica iluminare,
pătrunzând chipul ei pur, nu este un har de la
neprihănitele astre?

Rainer Maria Rilke, *A treia Elegie duinează**

Aburi subțiri se-nalță din îndeletnicirile celor vii.
Noaptea-i rece și diafană și plină de îngeri
Care-i zdrobesc pe trăitori. Atelierele-s toate luminate,
Clopoțelul nu-l aude nimeni.
Împreună suntem, în sfârșit, cu toate că tare răzleți.

John Ashbery, *The Ecclesiast.*
Din *River and Mountains*

---

* Traducere de George Popa, Editura Polirom, 2000. (N. tr.)

1. *Adormita cea vrăjită*

...În vreme ce fiarele, din peșteri venind, au văzut fecioara dormind...

William Blake

Într-o vale umbrită de rododendroni, aproape de locul în care începeau nămeții, unde gâlgâia un torent lăptos de zăpadă topită și unde turturele și câneparii zburau printre pinii uriași, era o grotă pe jumătate ascunsă de stânca de deasupra și de frunzele țepene, grele, care se îngrămădeau mai jos.

Pădurea vuia de sunete: torentul dintre stânci, vântul printre acele crengilor de pin, țârâitul insectelor și țipele micilor mamifere de prin copaci, precum și ciripitul păsărilor; și, din când în când, o rafală de vânt făcea câte o ramură de cedru sau de pin să se lovească de alta, gemând ca un violoncel.

Era un loc cu soare puternic, o lumină mereu pes-triță; lănci de strălucire auriu-gălbuie ca lămâia țâșneau către pământ printre dâre și pete de umbră de un verde cafeniu; și lumina nu era niciodată încremenită, nici-odată aceeași, ceața plutind adesea peste vârfurile copacilor, filtrând lumina soarelui până la o licărire side-fie și acoperind fiecare con de pin cu o peliculă de apă ce sclipea atunci când se ridica ceața. Uneori umezeala din nori se aduna în picături minuscule, jumătate ceață, jumătate ploaie, care mai mult pluteau în jos decât cădeau, răpăind în surdină printre milioanele de ace.

Pe malul torentului era o cărăruie îngustă care ducea de la un sat – ceva mai mult decât o îngrămădire de

colibe păstorești –, aflat la poalele văii, până la un altar pe jumătate părgănit, așezat aproape de vârful ghețurului, un loc unde flamuri de mătase ponosite fâlfâiau în vântul neostoit din munții cei înalți și unde sătenii aduceau ca ofrandă prăjiturile de orz sau frunze uscate de ceai. Un efect ciudat al luminii, și gheața, și aburii învăluiau mereu în curcubeie capătul văii.

Grota se afla ceva mai sus de cărăruie. Cu mulți ani înainte, acolo sălășluise un sfânt, în meditație, post și rugăciuni, și în amintirea lui locul era venerat. Avea cam zece metri adâncime, și solul era uscat: bârlogul ideal pentru un urs sau un lup, numai că singurele ființe care viețuiau acolo de ani de zile erau păsările și liliecii.

Însă forma ghemuită la gura grotii, cu ochii negri scăpărând încolo și încoace și cu urechile ciulite, nu era nici pasăre, nici liliac. Soarele îi scâldea îmbelșugat blana aurie lucioasă, iar mâinile-i de maimuță răsuceau pe toate părțile un con de pin de pe care smulgea solzii cu degetele-i ascuțite și scormonea după semințele dulci.

În spatele ei, chiar în punctul în care băteau razele soarelui, doamna Coulter încălzea apă într-o crăticioară așezată pe o sobă cu petrol. Daimonul ei a murmurat un avertisment, și doamna Coulter a ridicat privirea.

Pe cărăruia din pădure venea o fetiță din sat. Doamna Coulter știa cine este: de câteva zile, Ama îi aducea de-ale gurii. De cum a ajuns în acel loc, doamna Coulter a dat de știre că este o femeie sfântă, care se îndeletnicește cu meditația și rugăciunile, și că a făcut legământ să nu vorbească niciodată cu un bărbat. Ama era singura căreia-i îngăduise s-o viziteze.

Însă de această dată fata nu era singură. O însoțea tatăl său și, în vreme ce Ama s-a cățărât spre peșteră, el a așteptat un pic mai departe.

Ama a ajuns la intrarea în grotă și a făcut o plecăciune.

— Tata vă transmite urările lui, a spus.

— Fii bine-venită, copilă, a răspuns doamna Coulter.

Fata ducea o boccea dintr-o pânză de bumbac spălăcită, pe care a lăsat-o la picioarele doamnei Coulter. Apoi i-a întins un buchetel de flori, vreo zece anemone legate cu ață, și a început să vorbească iute, agitat. Doamna Coulter înțelegea întru câtva limba acestor munteni, dar nu era bine ca ei să știe cât de mult. Așa că a zâmbit și i-a făcut semn fetei să tacă și să se uite la cei doi daimoni ai lor. Maimuțoiul auriu întinsese mânuța-i neagră, iar daimonul-fluture al Amei zburătacea din ce în ce mai aproape, până ce a poposit pe arătătorul lui ca un vreasc.

Maimuțoiul l-a apropiat ușurel de ureche, și doamna Coulter a simțit strecurându-i-se în minte un firușor de înțelegere, limpezind vorbele fetei. Sătenii erau fericiți că o sfântă ca ea și-a aflat sălaș în grotă, dar se zvonea că are cu ea un însoțitor care, într-un fel, era primejdios și puternic.

Asta-i speria pe sătenii. Oare cealaltă făptură era stăpânul, sau sluga doamnei Coulter? Era vătămătoare? Și, înainte de toate, de ce veniseră acolo? Aveau să stea mult? Ama a transmis aceste întrebări cu mare teamă.

În vreme ce înțelegerea daimonului îi pătrundea în minte, doamnei Coulter i-a trecut prin cap un răspuns original. Putea să spună adevărul. Nu în întregime, firește, dar o parte din el, da. Ideea a făcut-o să chicotească, însă n-a lăsat să i se simtă nimic în voce, spunând:

— Da, mai este cineva cu mine. Dar n-aveți de ce să vă temeți. E fiica mea, și a căzut sub o vrajă care a adormit-o. Am venit aici ca să ne ascundem de farmazonul care a vrăjtit-o, să încerc s-o vindec și s-o feresc de alte rele. Vino să o vezi, dacă vrei.

Pe Ama o mai liniștise vocea blândă a doamnei Coulter, dar încă se temea; iar vorbele despre farmazoni și vrăji

o înfricoșau și mai mult. Însă maimuțoiul auriu îi ținea daimonul cu mare gingășie, și-n plus era curioasă, așa că a urmat-o pe doamna Coulter în grotă.

Pe cărăruie, mai jos, tatăl fetei a înaintat puțin, și daimonul lui în formă de cioară a dat din aripi de două-trei ori, dar a rămas pe loc.

Doamna Coulter a aprins o lumânare, căci se întuneca văzând cu ochi, și a dus-o pe Ama până-n fundul peșterii. Ochii fetei, larg deschiși, licăreau în întuneric, iar mâinile i se mișcau de zor, degetul mare de la o mână peste arătătorul celeilalte, și înapoi, ca să țină departe primejdia, amețind spiritele rele.

— Vezi? a spus doamna Coulter. Nu poate face nici un rău. Nu aveți de ce să vă temeți.

Ama s-a uitat la făptura din sacul de dormit. Era o fată mai mare decât ea cu vreo trei-patru ani, cu părul de o culoare cum Ama nu mai văzuse – auriu-roșcat, ca o coamă de leu. Avea buzele strânse și dormea adânc, nu încăpea nici o îndoială, pentru că daimonul îi stătea încovrigat pe gât, nemișcat. Arăta ca o mangustă, dar auriu-roșiatică și mai mică. Maimuțoiul auriu netezea drăgăstos blana de pe creștetul daimonului adormit și, pe când Ama o privea, făptura ca o mangustă a tresărit prin somn, tulburată, și a scos un scâncet răgușit. Daimonul Amei, care luase chip de șoarece, s-a lipit de gâtul fetei, aruncând ocheade sfioase printre șuvițele ei de păr.

— Așadar, îi poți spune tatălui tău ce ai văzut, a continuat doamna Coulter. Nu-i nici un spirit rău. Doar fiica mea, în somnul cel vrăjit, iar eu o îngrijesc. Dar te rog, Ama, spune-i tatălui tău că acest lucru trebuie să rămână o taină. Nimeni în afară de voi doi nu trebuie să știe că Lyra este aici. Dacă farmazonul ar afla unde e, ar veni după ea și ar distruge-o, și pe mine, și tot ce e împrejur. Așa că, tăcere! Spune-i tatălui tău, dar nimănui altcuiva.

A îngenuncheat lângă Lyra și i-a dat ușor deoparte părul umed de pe fața adormită, după care s-a aplecat și și-a sărutat fiica pe obraz. Apoi și-a ridicat ochii plini de tristețe și de iubire; i-a zâmbit Amei cu atâta milă, încât fetița a simțit cum i se umplu ochii de lacrimi.

Doamna Coulter a ținut-o pe Ama de mână până la ieșirea din grotă, și acolo l-a văzut pe tatăl fetei privindu-le de jos, îngrijorat. Femeia și-a împreunat mâinile și s-a înclinat către el, iar acesta i-a răspuns, ușurat, în vreme ce fata lui, după ce s-a înclinat și ea către doamna Coulter și către adormita cea vrăjită, s-a răsucit și a luat-o la goană în jos, în amurgul care tocmai se lăsa. Tatăl și fiica s-au mai înclinat o dată spre grotă, după care au pornit mai departe, topindu-se în întunericul de sub rododendronii cu frunziș bogat.

Doamna Coulter s-a întors la apa de pe sobă, care aproape că dăduse-n clocot.

Lăsându-se pe vine, a fărâmițat în ea niște frunze uscate, luând de două ori dintr-un săculeț, o dată din altul, și a adăugat trei picături dintr-un ulei de un galben stins. A amestecat bine totul, numărând în gând până ce au trecut cinci minute. Apoi a luat crăticioara de pe sobă și s-a așezat, așteptând să se răcească lichidul.

În jurul ei se afla o parte din echipamentul din tabăra de pe malul lacului albastru, unde murise Sir Charles Latrom: un sac de dormit, un rucsac cu schimburi, cele trebuincioase pentru spălat și altele. Mai era o cutie din pânză de cort, cu ramă solidă din lemn, căptușită cu capoc, cu diverse instrumente; și un pistol, în tocul lui.

Fiertura s-a răcorit iute în aerul rarefiat, și de îndată ce a ajuns la temperatura corpului a turnat-o într-o cană de metal cu cioc și a dus-o în fundul grotei. Daimonul-maimuță a aruncat conul de pin și a înșoțit-o.

Doamna Coulter a pus cu grijă cana pe o piatră de jos și a îngenuncheat lângă Lyra, care dormea în continuare.

Maimuțoiul auriu s-a ghemuit de cealaltă parte, gata să-l înșface pe Pantalaimon îndată ce se trezea.

Părul Lyrei era umed și ochii i se zbăteau sub pleoapele închise. Începea să se miște: când s-a aplecat să o sărute, doamna Coulter i-a simțit pâlparea genelor și și-a dat seama că nu mai era mult până ce fata avea se trezească de-a binelea.

Și-a strecurat o mână sub capul Lyrei, iar cu cealaltă i-a dat la o parte de pe frunte șuvițele umede. Buzele Lyrei s-au întredeschis, și a gemut ușor; Pantalaimon s-a lipit și mai tare de pieptul ei. Ochii maimuțoiului auriu nu se dezlipseau de la daimonul Lyrei, iar degeturile lui negre se agitau pe lângă sacul de dormit.

La o privire pe care i-a aruncat-o doamna Coulter, a dat drumul sacului și s-a îndepărtat cu un lat de palmă. Femeia și-a ridicat cu blândețe fiica, până ce umerii nu-i mai atingeau podeaua, iar capul i se lăsase pe spate, și apoi Lyra și-a ținut respirația, cu ochii întredeschiși și pleoapele grele zbătându-i-se.

— Roger, a murmurat ea. Roger... unde ești? Nu văd...

— Șșt, a șoptit mama ei, taci, scumpa mea, bea asta.

Ducând ciocul cării către buzele fetei, a înclinat vasul până ce un strop i le-a umezit. Limba Lyrei a simțit și s-a mișcat, lingând buzele, și atunci doamna Coulter a lăsat să-i picure în gură încă un strop de lichid, cu mare băgare de seamă, turnând mai departe, înghițitură după înghițitură.

A durat câteva minute, dar în cele din urmă cana s-a golit și doamna Coulter și-a culcat fiica la loc. De îndată ce capul Lyrei a ajuns jos, Pantalaimon i s-a așezat iarăși în jurul gâtului. Blana lui auriu-roșiatică era la fel de umedă ca părul fetei. Dormeau adânc din nou.

Maimuțoiul auriu și-a dibuit cu ușurință calea spre gura peșterii și s-a așezat la loc acolo, veghind cărăruia.

Doamna Coulter a înmuiat o cârpă moale într-un lighean cu apă rece și a șters fața Lyrei, apoi a desfăcut sacul de dormit și i-a spălat brațele și gâtul și umerii, căci fetei îi era cald. Apoi mama ei a luat un pieptene și i-a descâlcit cu grijă părul, dându-l la o parte de pe frunte și făcându-i o cărare dreaptă.

A lăsat sacul de dormit desfăcut, ca fata să se poartă răcori, și a deschis bocceaua adusă de Ama: câteva bucăți de pâine turtită, un snop de frunze de ceai presate, niște orez lipicios învelit într-o frunză mare. Venise vremea să facă focul. Frigul din munți era aprig noaptea. Cu gesturi cumpănite, a răzuit niște lemn, a potrivit talașul și a aprins un chibrit. Tocmai sesizase un alt motiv de îngrijorare: chibriturile erau pe terminate, ca și petrolul pentru sobă; de acum încolo trebuia să țină focul aprins zi și noapte.

Daimonul ei era nemulțumit. Nu-i plăcea ce făcea ea aici, în grotă, dar când a încercat să-și arate îngrijorarea femeia l-a alungat. El i-a întors spatele, și disprețul i se citea în fiecare arcuire a trupului, azvârlind în beznă solzii conului de pin. Ea nu l-a băgat în seamă, ci și-a văzut mai departe, calmă și îndemânică, de aprinsul focului și a pus la încălzit apă pentru ceai.

Totuși, neîncrederea daimonului o întrista și, în vreme ce mărunțea în apă snopul de frunze de ceai cenușiu-închis, se întreba oare ce naibii face și dacă nu cumva și-a pierdut mințile, și tot așa, și oare ce-o să fie când o să afle Biserica. Maimuțoiul auriu avea dreptate. Nu o ascundea doar pe Lyra: se ascundea și ea.

Din întuneric s-a ivit băiețelul, plin de nădejde și de spaimă, șoptind iarăși și iarăși:

— *Lyra... Lyra... Lyra...*

În spatele lui erau alte făpturi, chiar mai umbrite decât el, și mai tăcute. Păreau să fie din aceeași tovărășie și același soi, dar nu aveau chipuri care să poată fi văzute și nici grai; și vocea lui nu era mai mult decât o șoptă, iar fața îi era umbrită și estompată, ca un lucru pe jumătate uitat.

— *Lyra... Lyra...*

Unde erau?

Pe o câmpie largă, unde nu strălucea nici o lumină din cerul ca smoala și unde ceața învăluia orizontul din toate părțile. Pământul era golaș, bătucit de apăsarea milioanei de tălpi, cu toate că acele picioare erau mai ușoare ca o pană; așa că timpul trebuie să fi fost cel care îl bătucise, deși timpul încremenise în locurile acelea; așa că trebuie să fi fost mersul lucrurilor. Acesta era capătul tuturor locurilor și ultima dintre lumi.

— *Lyra...*

De ce erau acolo?

Erau prizonieri. Cineva săvârșise o fărădelege, cu toate că nimeni nu știa despre ce era vorba, sau cine o săvârșise, sau ce autoritate o judecase.

De ce o tot striga băiețelul pe Lyra?

Nădejde.

Cine erau ei?

Stafii.

Și Lyra nu le putea atinge, oricât s-ar fi străduit. Mâinile ei nedumerite se mișcau încolo și încoace, însă băiețelul stătea acolo, implorând.

— Roger, a șoptit ea, o, Roger, unde ești? Ce loc e acesta?

— Este lumea morților, Lyra... nu știu ce să fac... nu știu dacă-s aici pe vecie și nu știu dacă am făcut ceva rău, sau ce se-ntâmplă, că doar am încercat să fiu cuminte, dar urăsc locul ăsta, mi-e frică de el, îl urăsc...

Iar Lyra a spus:

— O să

2. *Balthamos și Baruch*

Atunci un duh a trecut prin fața mea; tot
părul mi s-a zbârlit de groază.

Cartea lui Iov

— **T**ăceți, a zis Will. Tăceți odată. Dați-mi pace.

Era imediat după ce Lyra fusese răpită, chiar după ce Will coborâse de pe creasta muntelui, chiar după ce vrăjitoarea îi omorâse tatăl. Will a aprins mica lanternă de cositor pe care o luase din traista tatălui său, cu chibriturile uscate pe care le găsisese tot acolo, și s-a ghemuit la adăpostul stâncii ca să desfacă rucsacul Lyrei.

A pipăit înăuntru cu mâna teafără și a dat de aletiometrul greu, învelit în catifea. Acesta a sclipit în lumina lanternei, iar Will li l-a arătat celor două siluete care-i stăteau alături, siluetele ce-și ziceau îngerii.

— Puteți să-l citiți? a întrebat.

— Nu, a spus o voce. Vino cu noi. Trebuie să vii. Vino acum la Lordul Asriel.

— Cine v-a pus să-l urmăriți pe tata? Ați susținut că nu știe că-l urmăriți. Dar știa, a spus Will întărâtat. Mi-a zis să mă aștept la venirea voastră. Știa mai mult decât ați crezut. Cine v-a trimis?

— Nimeni nu ne-a trimis. Doar noi înșine, s-a auzit vocea. Vrem să-l slujim pe Lordul Asriel. Și bărbatul acela mort, ce voia el să faci cu pumnalul?

Will a șovăit.

— A spus că ar trebui să-l duc la Lordul Asriel.

— Atunci vino cu noi.

— Nu. Până n-o gădesc pe Lyra, nu.

Cuprins

1. Adormita cea vrăjită	7
2. Balthamos și Baruch	16
3. Hoțoaicele	43
4. Ama și liliecii	52
5. Turnul de cremene	61
6. Iertăciunea preventivă	73
7. Mary, singură	86
8. Vodcă	101
9. În susul râului	119
10. Roțile	130
11. Libelulele	144
12. Ruptura	159
13. Tialys și Salmakia	171
14. Află ce este	184
15. Fierăria	199
16. Nava intențională	213
17. Ulei și lac	236
18. Mahalaua orașului morților	251
19. Lyra și moartea sa	269
20. Cățărarea	287
21. Harpiile	294
22. Cei care șoptesc	312
23. Fără scăpare	324
24. Doamna Coulter la Geneva	341
25. Saint-Jean-les-Eaux	357
26. Genunea	372
27. Platforma	386

28. Miezul nopții	393
29. Bătălia de pe câmpie.	406
30. Muntele Acoperit de Nori	417
31. Sfârșitul Autorității	427
32. Dimineața.	445
33. Marțipanul	460
34. Acum există	475
35. Peste dealuri, hăt, departe	482
36. Săgeata frântă	500
37. Dunele	511
38. Grădina botanică	531
<i>Mulțumiri</i>	553